

Alultőkésítési szabály

[Tao. tv. 8. § (1) bekezdés j) pont, (5) bekezdés a), b) pont, 18. §]

A társasági adóról és az osztalékadóról szóló 1996. évi LXXXI. törvény [Tao. tv.] 8. § (1) bekezdésének j) pontja szerint – alultőkésítés címén – meg kell növelni az adózás előtti eredményt, ha az adózó kötelezettségeinek adóévi napi átlagos állománya [8. § (5) bekezdés a) pont] meghaladja a saját tőke adóévi napi átlagos állományának [8. § (5) bekezdés b) pont] háromszorosát.

A szabályozás alkalmazásához a következők figyelembevétele szükséges.

I. Kötelezettségek

A kötelezettségek meghatározásánál – a Tao. tv. 8. § (5) bekezdés a) pontja szerint – a következő tételek adóévi napi átlagos állományát kell figyelembe venni:

(+) Kapott kölcsön (kivéve a pénzügyi intézménnyel szemben fennálló tartozást).

Kötelezettségnek minősül a – nem pénzügyi intézménytől – kapott kölcsön, például az üzleti partnertől kapott kölcsön, a tagi kölcsön, függetlenül attól, hogy a kölcsönnyújtás kamatfizetéssel vagy kamatmentesen történt. Utóbbi indoka, hogy a Tao. tv. 8. § (5) bekezdés a) pontja első fordulatánál a kamatfizetés, vagy a 18. § szerinti, transzferár miatti csökkentés alkalmazása nem feltétel.

(+) Zárt körben forgalomba hozott hitelviszonyt megtestesítő értékpapír miatt fennálló tartozás és a váltótartozás (kivéve a szállítói tartozás kiegyenlítése miatt fennálló váltótartozást).

A kötelezettségek között kell számba venni a zárt körben kibocsátott hitelviszonyt megtestesítő értékpapír – például kötvény – miatt, de nem kell figyelembe venni a nyilvános forgalomba kibocsátott értékpapír (kötvény) miatt fennálló kötelezettséget. Kötelezettségnek minősül a nem szállítói tartozás kiegyenlítése miatt fennálló váltótartozás is. Mindkét esetben a kötelezettséggé minősítés független attól, hogy kamatfizetéssel vagy kamatmentesen történt.

(+) Minden más, a mérlegben kimutatott kölcsönnek, hitelviszonyt megtestesítő értékpapírnak, illetve váltótartozásnak nem minősülő kötelezettség, amelyre az adózó az eredménye terhére kamatot fizet.

Ide tartozik – az előző két csoportba nem sorolható – minden más olyan kötelezettség, amelynek alapján kamatfizetés történik. Ilyen többek között a cash pooling, azaz a csoportos számlavezetés is. A csoportos számlavezetésben részt vevő tagok az általuk befizetett saját pénzüsszegen túli kifizetések (kötelezettségeinek) teljesítésére felhasznált összegre a nem pénzügyi intézménynek kamatot fizetnek, hiszen mint más tagoktól „kölcsönt” igénybe vevők kamat fizetésére kötelezettek. A fizetett kamatok összegét a tagoknak a számvitelről szóló 2000. évi C. törvény [Szt.] értelmében a fizetett kamatok, kamatjellegű ráfordítások között kell elszámolniuk.

(+) Minden más, a mérlegben kimutatott kölcsönnek, hitelviszonyt megtestesítő értékpapírnak, váltótartozásnak, illetve kamatfizetést megalapozó tartozásnak nem minősülő kötelezettség, amelyre tekintettel az adózó az adózás előtti eredményét a 18. § szerint csökkenti.

Ilyen – az előző három csoportba nem sorolható – kötelezettség keletkezhet az egymással kapcsolt vállalkozási viszonyban álló adózók valamely egyéb kötvénye, illetve kamatozó részvénye kapcsán, amelyek közül azon ügyletek figyelembevétele szükséges, amelyeknél az adózó – a Tao. tv. 18. § alapján – a szokásos piaci ártól eltérő áralkalmazás következtében csökkenti az adózás előtti eredményét. Nem tartozik ide a kapott kölcsön, mivel azt kapcsolt felek esetén is, az első csoportba tartozó kötelezettségként kell számba venni.

(–) Az előzőek csökkenthetők a mérlegben a befektetett pénzügyi eszközök között, a követelések között vagy az értékpapírok között kimutatott pénzkövetelés összegével.

A kötelezettség-állomány csökkenthető a mérlegben a befektetett pénzügyi eszközök [Szt. 27. § (1) bekezdés] között, a követelések [Szt. 29. § (1) bekezdés] között vagy az értékpapírok [Szt. 30. §] között kimutatott pénzkövetelés összegével. Ilyen jogcím – többek között – a kölcsön-nyújtás (amellyel „mérsékelhető” a kapott kölcsönök kötelezettségként kimutatott összege). A különféle szállítási, vállalkozási, szolgáltatási és egyéb szerződésekből eredő fizetési igények (vevőkövetelések) nem csökkentik a kötelezettség-állományt.

II. Kötelezettségnek nem minősülő tételek

- Nem minősül „kötelezettségnek” a pénzügyi intézménnyel (a hitelintézettel és a pénzügyi vállalkozással) szemben fennálló tartozás, illetve nincs növelő tétel az ilyen tartozás során felmerülő kamattal. A Tao. tv. ugyanis – a 8. § (1) bekezdés j) pontjában – általános kivételként rögzíti, hogy a pénzügyi intézménnyel szemben fennálló tartozás teljes egészében figyelmen kívül hagyandó a 8. § (5) bekezdés a) pontja szerinti kötelezettségek, illetve – azzal összefüggésben – az alultőkésítési korrekció köréből.
- Nem minősül „kötelezettségnek” a szállítói tartozás kiegyenlítése miatt fennálló váltótartozás.
- Nem kell figyelembe venni a pénzügyi intézménynél a pénzügyi szolgáltatási tevékenységgel kapcsolatban, annak érdekében fennálló tartozást (ha az ilyen adózó tartozik).
- Nem kell „kötelezettségként” számba venni a szállítói szerződésekből eredő tartozást, de csak akkor, ha ahhoz az adózónál nem kapcsolódik adózás előtti eredmény-csökkentés a 18. § alapján. Ilyen eset lehet, ha a tartozás független féllel kötött, vagy magánszeméllyel kötött szerződés alapján jött létre, vagy a kapcsolt vállalkozással szemben fennálló szállítói tartozás kapcsán az adózó – a szerződés szerinti ellenérték következtében – nem alkalmaz korrekciót, vagy növel a 18. § alapján.

Ennek indoka, hogy a Tao. tv. 8. § (5) bekezdés a) pontjának harmadik fordulata szerint az egyéb, a mérlegben kimutatott kölcsönnek, hitelviszonyt megtestesítő értékpapírnak, illetve váltótartozásnak nem minősülő kötelezettséget abban az esetben kell figyelembe venni az alultőkésítési szabálynál, ha arra az adózó kamatot fizet (vagy csökkenti az eredményét a 18. § alapján). Az alultőkésítési szabálynál azokat a fizetendő kamatokat kell figyelembe venni, amelyek – tartalmukat tekintve – valamilyen kölcsönügylet alapján kerülnek kifizetésre. Mivel a szállítói szerződésekből eredő lejárt kötelezettségek utáni késedelmi kamat funkcióját tekintve nem (pénz)kölcsönhöz kapcsolódik, hanem egy szerződésben vállalt kötelezettség késedelmes teljesítésének szankciója, azt az Szt. sem tekinti kamatnak, és így a Tao tv. sem [az 1. § (5) bekezdése alapján]. Ez azt

eredményezi, hogy a szállítói szerződésből eredő tartozást, mint „egyéb kölcsönnek, hitelviszonyt megtestesítő értékpapírnak, váltótartozásnak nem minősülő kötelezettség”-et nem kell figyelembe venni a Tao. tv. 8. § (5) bekezdés a) pontjánál, mert esetében nem teljesül az ezt követő feltétel („arra az adózó kamatot fizet”), így a szállítói szerződés utáni késedelmi kamat összegével az adózás előtti eredményt sem kell megnövelni a Tao. tv. 8. § (1) bekezdés j) pontja alapján.

III. Az alultőkésítéshez kapcsolódó adóalap-növelő tétel

Az I-II. pontok szerinti kötelezettségek kamatának és a kapcsolt vállalkozások között alkalmazott – szokásos piaci ártól eltérő – ellenérték miatt felmerült adóalap-csökkentő tételnek akkora hányada növeli az adózás előtti eredményt, amekkora arányt a saját tőke háromszorosát meghaladó kötelezettségrész képvisel az összes kötelezettségen belül.

A korrekciós kötelezettség tehát a túllépéssel arányos, számításának alapját pedig az alábbiak képezik:

- a 8. § (5) bekezdés a) pontja szerinti kötelezettség (kivéve a pénzügyi intézménnyel szemben fennálló kötelezettséget) – az adóévben ráfordításként, eszköz bekerülési értéke részeként elszámolt – **kamata.**

A szabály alkalmazásában minden olyan kamatot figyelembe kell venni, amely – tartalmát tekintve – valamilyen kölcsönügylet alapján kerül kifizetésre, ide nem értve a pénzügyi intézménnyel szemben fennálló kötelezettség kamatát (így például nincs korrekció a betéti kamat arányos részével). A kamat fogalmát – a Tao. tv. 1. § (5) bekezdése értelmében – az Szt. rendelkezéseire figyelemmel, azzal összhangban kell értelmezni. Az Szt. 85. § (2) bekezdése szerint a kamatot és a kamatjellegű kifizetéseket a „pénzügyi műveletek ráfordításaként” kell elszámolni.

A kapott kölcsön adóévi kamata (kamatráfordítás) mellett felmerülhet, hogy a kamat az eszköz bekerülési értékének részeként kerül elszámolásra. Ilyen esetben, például egy beruházás megvalósításához felvett hitelre fizetett kamat összegére is – amely a beruházási számlán kerül elszámolásra – vonatkozik a korrekció.

- a 8. § (5) bekezdés a) pontja szerinti kötelezettség (kivéve a pénzügyi intézménnyel szemben fennálló kötelezettséget) alapján a 18. § (1) bekezdés a) pontja alapján **az adózás előtti eredmény csökkentéseként figyelembe vett összeg** (függetlenül attól, hogy az ügyletet melyik évben kötötték).

A növelő tétel alkalmazási kötelezettség csak akkor áll fenn, ha az alapul szolgáló kötelezettség – kapcsolt vállalkozással szemben kimutatott kötelezettségként – szerepel az adóévi beszámolóban (a mérlegben). Azt követően, hogy a tartozás kiegyenlítésre kerül, korrekció alkalmazása fel sem merülhet, akkor sem, ha az adózó az ügylet során csökkentő tételt érvényesít a 18. § alapján, mivel ez a csökkentő tétel nem a mérlegben kimutatott kötelezettséghez kapcsolódik.

Képlet az alultőkésítés miatti korrekció számítására:

$$\text{Növelő tétel} = (\text{kamat} + 18. \text{ § alapján csökkentő tétel}) \times \frac{|\text{kötelezettségek} - (3 \times \text{saját tőke})|}{\text{kötelezettségek}}$$

A kötelezettségek és a saját tőke esetén azok adóévi napi átlagos állományát kell figyelembe venni. A szabály alkalmazásában nem része a saját tőkének a tárgyévi mérleg szerinti eredmény és az értékelési tartalék.

Példa:

„A” cég 2014. évi adatai:

- 1. sz. kapott kölcsön „B” cég kapcsolt féltől 2.000 eFt 15% kamatra (január 1.-december 31. között),
- 2. sz. kapott kölcsön „C” cég kapcsolt féltől 400 eFt kamatmentes (január 1.-december 31. között),
- Piaci kamat mindkét kölcsön esetén 20%,
- „B” cégtől bérbe vett helyiség 600 eFt-ért, bérleti díj piaci áron 700 eFt (összesen az adóévben 120 napon át áll fenn, ezért $600/365 \times 120 = 197$ eFt a napi átlagos állomány),
- Áruszállításból fennálló vevőkövetelés 200 eFt (az adóévben 60 napig áll fenn, ezért $200/365 \times 60 = 33$ eFt a napi átlagos állomány),
- Saját tőke napi átlagos állományának 3-szorosa 2.100 eFt (az adóév minden napján 700 eFt).

Kötelezettség: (2.000 e + 400 e) **2.400 eFt**

Kötelezettség 2.400 eFt > Saját tőke 3-szorosa 2.100 eFt \Rightarrow **korrekciót számolni kell**

Kamat: (2.000 e x 15%) **300 eFt**

„A” cég a kapcsolt felektől (társaságoktól) kapott kölcsön után a szokásos piaci kamatnál kevesebb kamatot (15%, illetve 0) fizet, így az adózás előtti eredménye nagyobb, mint a piaci ár alkalmazása mellett lett volna, ezért

- **csökkentő tétel** [18. § (1) bekezdés a) pont]:
 $[(2.000 \text{ e} \times 5\%) + (400 \text{ e} \times 20\%)] = \mathbf{180 \text{ eFt}}$;
- **növelő tétel** [8. § (1) bekezdés j) pont]:
 $(300 \text{ e} + 100 \text{ e} + 80 \text{ e}) \times [(2.400 \text{ e} - 2.100 \text{ e}) : 2.400 \text{ e}] = \mathbf{60 \text{ eFt}}$.

[Nemzetgazdasági Minisztérium 17447/2014. – NAV Ügyfélkapcsolati és Tájékoztatási Főosztály 2216226186/2014.]